

Oulun innovaatioallianssin yritysklustereiden arviointi

Business Oulu

Yhteenveto työvaiheesta 1. Yritysklustereiden arviointi

4.9.2024

Oulun innovaatioallianssin yritysklustereiden arviointi

Oulun innovaatioallianssi (OIA) on Oulun alueen merkittävien tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimijoiden strateginen yhteenliittymä, jonka tehtävä on vahvistaa alueen innovaatiokyvykkyyttä ja Pohjois-Suomen globaalia kilpailukykyä. Allianssiyhteistyöllä on edesautettu tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnan systemaattista kehittämistä virallisesti vuodesta 2009, jolloin Oulun innovaatioallianssin ensimmäinen yhteistyösopimus allekirjoitettiin osapuolten kesken.

Oulun innovaatioallianssi on keskeinen osa Oulun kaupungin ekosysteemisopimuksen toteutusta. Vuonna 2021 käynnistyneen allianssin kolmannen sopimuskauden tavoitteena on rakentaa vuoteen 2027 konkreettisia yhteisiä isoja kokonaisuuksia ja panostaa yritysekosysteemien ja yritysklustereiden kokoamiseen. Toiminnan tavoitteena uuden liiketoiminnan syntyminen. Sopimuskauden erityistavoite on yritysten vahvempi osallistuminen ja osallistaminen OIA:n toimintaan sekä erilaisten kehitys- ja kokeiluympäristöjen parempi hyödyntäminen.

Oulun alueella ja osana innovaatioallianssia toimii useita yritysklustereita. Klustereiden kehittämistä ja rakentamista sekä haasteiden ratkaisemista on tuettu OIA:n yritysklustereiden kehittäminen -hankkeessa (EAKR). Tavoitteena on lisätä klusterien ja ekosysteemien toimenpiteiden yrityslähtöisyyttä, vaikuttavuutta ja klusteritoiminnan näkyvyyttä. Hankkeessa toteutetaan myös olemassa olevien yritysklustereiden kartoitus ja arviointi, jonka perusteella valitaan ja käynnistetään klusterille sopivat kehittämistoimenpiteet sekä sovitetaan yhteen jatkuvan oppimisen palveluita ja klustereiden haasteita. Nykyhetkellä klustereista ei ole tehty päivitettyä kartoitusta, eikä niiden kehittämistarpeita ja erityisesti tulevaisuuden osaamistarpeita tunneta tarkkaan. Jotta klusteritoimintaa sekä yritystoiminnan kehittymistä voidaan tukea vaikuttavasti, on kehittämis- ja osaamistarpeista syytä tuottaa tarkempaa tietoa.

Tässä selvityksessä tavoitteena on ollut tuottaa Oulun innovaatioallianssin (OIA) yritysklustereiden arviointi sekä tukea tiedolla ja näkemyksillä klusteritoiminnan kehittämistä. Erityisenä kehittämisenäkökulmina työssä on ollut jatkuvan oppimisen ja osaamisen kehittämisen edistäminen klusteritoiminnassa sekä klusteritoiminnan osaamisen kehittämiseen tähtäävän toimintamallin rakentaminen.

Selvitys on jakautunut kolmeen osioon, joita ovat 1) Yritysklustereiden arviointi, 2) Tarkastelu jatkuvasta oppimisesta ja osaamisen kehittämisestä klustereissa sekä 3) Osaamisen kehittämisen yleisen toimintamallin laatiminen klustereiden käyttöön. Tässä dokumentissa on raportoitu Yritysklustereiden arvioinnin tulokset.

Sisältö

- 1. Klusteriarvioinnin tavoite ja toteutus**
- 2. Perustietoja yritysklustereista**
- 3. Päähavainnot klusteriarvioinnin teemoihin liittyen**
- 4. Oulun klusterimaiseman kuvaus**
- 5. Vinkkivihko klusteritoiminnan kehittämiseen –
toimivat ja vaikuttavat käytännöt**

1. Klusteriarvioinnin tavoite ja toteutus

Klusteriarviointi työvaiheen tavoitteet:

Työvaiheen tavoitteena on ollut toteuttaa Oulun innovaatioallianssin (OIA) **yrittäjäklustereiden arviointi** sekä **tukea klusteritoiminnan kehittämistä**.

Työvaihe 1. Klustereiden arviointi: Hyödyntämällä jäljempänä esitettävää arviointikehikkoa työssä arvioitiin kuusi OIA-verkostossa toimivaa, eri kehitysvaiheessa olevaa klusteria / klusteriaihiota.

Arviointia tehtiin seuraavien arviointikehikon sisältämien näkökulmien kautta:

- » Mitä yrityksiä ja muita toimijoita klustereihin voidaan tunnistaa?
- » Onko klustereilla tunnistettavia tavoitteita? Kuinka selkeitä ja yhteisesti ymmärrettyjä tavoitteet ovat? Kytkeytyykö klustereiden tavoitteet ekosysteemisopimuksen teemoihin vai ovatko ne erillisiä kokonaisuuksia?
- » Missä kehitysvaiheessa klusterit ovat (klustereiden kypsyysaste)?
- » Miten klusterit on organisoitu (johtaminen, vastuut, yhteistyö, tiedon vaihto jne.)?
- » Minkälaisia yhteneväisiä toimintatapoja klustereissa on ja minkälaisia eroja?
- » Minkälaisia hyviä ja vaikuttavia käytäntöjä klustereista löytyy?
- » Minkälaisilla resursseilla klusterit toimivat?
- » Mitkä ovat keskeisimmät kehittämiskohteet ja kehittämistarpeet yrittäjäklustereissa?
- » Mitkä ovat vaikuttavimpia toimintatapoja klustereissa (kootaan ja jaetaan tietoa klustereittain)?

Työkokonaisuuden tavoitteena oli tuottaa kuvaus Oulun klusterimaisemasta. Tarkemmin tämä tarkoitti kuvausta siitä, minkälaisia klustereita löytyy alueelta ja minkälaisia erityispiirteitä niissä on (kypsyysaste ja teemat, yhteistyö jne.).

Työkokonaisuudessa tuotettiin myös konkreettinen "vinkkivihko" parhaista ja vaikuttavimmista yrittäjäklusterikäytännöistä.

Arviointikehikko visualisoituna arviointiteemoineen ja arviointikysymyksineen

A. TOIMIJARAKENNE

A1. Millaisia toimijoita klusteriin lukeutuu?
(yritykset ja niiden alihankintaverkostot, asiakkaat/loppukäyttäjät, tutkimustoimijat, julkinen sektori, sijoittajat,...)

C1. Millaisen tavoitteen tai teeman ympärille toimijoiden muodostama kokonaisuus on muotoutunut (vrt. liiketoimintaekosysteemi, tutkimus / osaamiseksi, innovaatioekosysteemi, startup-ekosysteemi)

C2. Onko toimijoilla selkeät ja yhteisesti ymmärretyt tavoitteet (jokin yhteisesti kommunikoitu tavoite)

C. TAVOITE/PÄÄMÄÄRÄ

B1. Millaisia rakenteellisia tai sosiaalisia yhteistyömuotoja / toimintatapoja on tunnistettavissa? (esim. vuorovaikutussuhteet / fasilitoituja yhteistyö- ja innovaatioalustoja / kumppanuusmalleja / toimittajasuhteita jne.)

B. ORGANISOITUMINEN JA RIIPPUVUUSSUHTEET

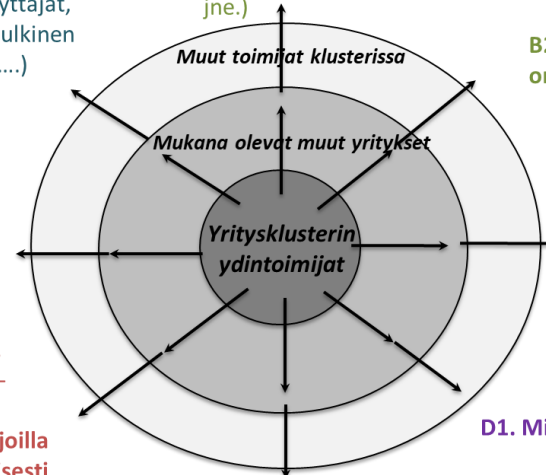
B2. Miten yhteistyö on organisoitu?

B3. Kuinka toimivaa yhteistyö klusterissa on? Mikä toimii, mikä ei? Mitä kehittämistarpeita yhteistyössä on?

D1. Missä kehitysvaiheessa klusteri on?

- 1) etsintävaihe
- 2) kokeiluvaihe
- 3) laajentumisvaihe,
- 4) uudistumis- ja kypsyyssvaihe

D. KEHITYSVAIHE

Tulokset ja opit 2. jatkuvan oppimisen ja osaamisen kehittämisen klustereissa työosioon sekä 3. klusterien toimintamallin rakentaminen työosioon

Klusteri valinnat arviointiin

Työn alkuvaiheessa Oulun alueelta tunnistettiin yhteensä 13 potentiaalista yritysklusteria arvioinnin tarkasteluun. Klusteriarviointi käynnistettiin aineistoanalyysillä, jolla saatiin alustava yleiskuva kaikista tunnistetuista 13 klusterista. Alustavan yleiskuvan pohjalta kyettiin tekemään tarkempaan tarkasteluun otettavien klustereiden valinnat. Valinnoissa painotettiin sitä, että tarkasteluihin saadaan mukaan riittävän erityyppisiä klustereita, niistä on saatavissa riittävästi tietoa ja toisaalta alueen keskeiset kehittämiskärjet tulevat huomioiduksi.

Klusteriarviointiin valitut klusterit olivat:

- » **Printocent**
- » **Automotive**
- » **Circular/Kiertotalousklusteri**
- » **Radiopark**
- » **Water/Vesiklusteri**
- » **Rakennusklusteri**

Seuraavilla kalvoilla on esitetty tarkempia perustietoja näistä klustereista.

Työvaiheen toteutus

Aineistoanalyysit: Työvaiheessa analysoitiin kaikki relevantti aineisto arviointiin valittuihin klustereihin ja osin myös muihin klustereihin liittyen. Lisäksi työvaiheessa hyödynnettiin Oulun innovaatioallianssin toimintaan liittyviä materiaaleja.

Haastattelut: Työvaiheessa haastateltiin kaikkien kuuden klusterin vetäjät. Haastatteluiden teemoina oli klusteriarvioinnin arviointikysymykset. Lisäksi työvaiheessa tehtiin klustereita tuntevien asiantuntijoiden täydentäviä haastatteluita (4 kpl)

Klustereiden asemointi nelikenttiin: Arvioidut viisi klusteria asemoitiin myös viiteen erilaiseen nelikenttään klustereiden erilaisten ominaisuuksien perusteella. Arvioinnissa olleet kuusi klusteria asemoitiin kerätyn tiedon pohjalta seuraaviin viiteen nelikenttään:

- » Uudistamisen/perusliiketoiminnan edistämisen tavoite - toiminnan järjestäytyneisyys ja vakiintuneisuus
- » Elinkaari/kypsyysvaihe - toiminnan järjestäytyneisyys ja vakiintuneisuus
- » Liiketoiminta vs. tutkimuspainotus - toiminnan alueellinen laajuus
- » Toimijoiden lukumäärä - toimijajoukon monipuolisuus
- » Toiminnan tavoitepainotus (TKI vs. kaupallistaminen)- klusterin fokuksen laajuus

Työvaiheen toteutus

Klusterimaiseman laatiminen: Edellä mainittujen työvaiheiden pohjalta laadittiin kaksi erilaista klusterimaisemakuvausta, joihin viisi arvioitua klusteria sijoitettiin. Toinen maisemakartta kuvaa klustereiden asemoitumista Oulun innovaatioallianssin ja Oulu TKI-toimintaympäristön kontekstiin ja toinen kuvaa klustereiden erityispiirteitä.

Työkokoukset: Työvaiheen havaintoja jalostettiin selvityksen ohjausryhmän kanssa yhteisissä ohjauspalavereissa. Palavereita järjestettiin kolme kappaletta helmikuun ja huhtikuun 2024 aikana.

Yhteenvedon laatiminen: Työvaiheen tulokset koottiin yhteenvedoksi, joka on esitetty tässä Powerpoint –raportissa.

2. Perustietoja arvioidusta klustereista

Arvioitujen klustereiden perustietoja

	Printocent	Automotive	Circular	Radiopark	Water	Rakennusklusteri
Käynnistysvuosi	2009	2019	2022	2023	2018	2001 (yhdistysmuoto)/ 2018 (laajentuminen)
Klusterin vetäjäorganisaatio	VTT	BO	BO	BO	Oulun YO	Pohjois-Suomen rakennusklusteri ry
Tavoite	Edistää painettavan teknologian TKI-toimintaa ja tuotannollistamista.	Kehittämiskumppanuuksien löytäminen yritysten ja tutkimus-organisaatioiden välille sähköautojen, autonomisten kuluvälineiden ja liiketoimintamallien kehittämiseen.	Tukea Oulun alueen yritysten siirtymistä kiertotalouden liiketoimintamalleihin ja vahvistamaan olemassa olevaa kiertotaloustoimintaa.	Tukea ratkaisuvientiä, tutkimustiedon siirtymistä teollisuuteen ja alueen vetovoiman kasvattamista radioteknologian näkökulmasta. Optimoida testausympäristöjen ja -laitteistojen investointeja ja jakamista.	Olla johtava innovaattori ja alusta/yhteistyöverkosto vesiprosessien digitalisoinnissa ja vihreässä siirtymisessä.	Tavoitteena yhdistää alan toimijoita ja nostaa esiin alan koulutus, tutkimus- ja selvitystarpeita alan kehittämiseksi. Visiona nostaa pohjoisen rakentamisala statusta ja merkitystä.
Toiminnan fokus (liiketoiminta vs. tutkimus)	Tutkimuksen soveltaminen ja teknologian kaupallistaminen	Tutkimuksen kaupallistaminen	Vahvempi paino liiketoiminnan uudistamisessa, tuotetaan tutkimustietoa ja toteutetaan TKI-toimintaa.	Soveltavan tutkimuksen fokus – tuotetaan ratkaisuja liiketoiminnan tarpeisiin.	Tutkimuksella liiketoiminnallisten hyötyjen hakeminen	Elinkeinoelämän tarpeisiin keskittyvä klusteri. Alueen tutkimus- ja koulutusorganisaatiot vahvasti mukana.
Sisällön fokus (laaja vs. kohdennettu)	Laajasti painettavan teknologian kehityksen edistäminen eri aloilla.	Fokus yhdessä teemassa	Laaja fokus, jossa kiertotaloutta edistetään eri keinoin eri aloilla.	Varsin laaja fokus. Radioteknologia- ratkaisujen skaalaaminen.	Kohtuu suppea fokus. Fokus vesiprosessien kehittämisessä relevanteilla aloilla.	Fokus yhdessä teemassa rakennusalan kehittämisessä
Toimijat ja toimijajoukon monipuolisuus	42 yritystä, joista 6 LSE, 15 SME, 21 Startup&Micro	130 yritystä, tutkimusorganisaatiota	Avoin yhteistyöekosysteemi, jossa on mukana 28 eri alojen yrityksiä ja tutkimusorganisaatioita ja alueen kehittäjiä.	Pieni 6 yrityksen joukko toimijoita mukana.	Monipuolinen yli 50 organisaatioita. Julkisia toimijoita, tutkimusorganisaatioita ja yrityksiä	Rakennusalan yritykset ja alan tutkimus- ja koulutusorganisaatiot ja viranomaiset. 130 organisaatiota mukana, joista 70 yritystä
Kehitysvaihe	Vakiintunut klusteri	Vakiintunut klusteri	Kokeilu- ja laajentumisvaiheessa oleva klusteri	Kokeilu- ja laajentumisvaihe	Kehitys/laajentumisvaihe	Vakiintunut klusteri
Yhteistyö-rakenteet (löyhä/avoin vs. vahvasti koordinoitu)	Varsin vahvasti koordinoitu ja järjestäytynyt klusteri	Koordinoitu ja järjestäytynyt rakenne	Avoin yhteistyöekosysteemi, jossa kohtuullisen vahva koordinaatio	Vahvasti koordinoitu verkosto. Osakeyhtiö perusteilla. Esisopimus, jonka perusteella yhteisprojekteja.	Vahva koordinaatio. Alusta/allianssirakenne julkisille toimijoille, tutkimusorganisaatioille ja yrityksille	Systemaattiset rakenteet ja koordinaatio
Paikallinen (alueellisesti juurtunut) vs. kansainvälinen	Kansainvälinen	Valtakunnallinen, kansainvälinen	Paikallinen	Kansainvälinen	Paikallinen/alueellinen	Alueellinen (Pohjoismaat)

3. Päähavaintoja klusteriarvioinnin kysymyksiin

Klustereiden taustat ja lähtökohdat

Klustereiden lähtökohdat eroavat hieman toisistaan. Suurin osa klustereista perustuu selkeästi tunnistettuihin alueellisiin osaamisvahvuuksiin. Klustereiden taustalla on usein tarve edistää tietyn osaamisalan toimijoiden yhteistyöllä teknologioiden skaalautumista eri vertikaaleihin ja arvoverkostoihin sekä sitä kautta kasvattaa alueen vahvuuksiin liittyvää liiketoimintaa.

Toisaalta esimerkiksi Kiertotalousklusterin taustalla on tunnistettu markkinan kasvupotentiaali ja toisaalta se, että alueen yritykset eivät tunnista riittävän laajasti kiertotalouden potentiaalia. Rakennusklusterin taustalla oli tukea alueen rakennusalan kehitystä, kun siihen liittyvä korkeakoulutus lopetettiin alueelta 2000-luvun alussa (koulutus aloitettu uudestaan 2010-luvulla).

PrintoCent, Automotive ja RadioPark ovat hyviä esimerkkejä alueen TKI-vahvuusalojen ympärille muotoutuneista klustereista. Alueen tutkimusorganisaatioiden ja yritysten osaamisalat ja niiden kehitys pitkältä ajalta, ovat johtaneet näiden klustereiden muotoutumiseen.

Yleisesti julkisen toimijan katalysoimiselle, aktivointiin sekä johtamis- ja koordinaatiotyölle näyttää olevan selvä tarve klusteritoiminnan suhteen. Yritysten välistä yhteistyötä tehtäisiin todennäköisesti vähemmän, eikä ainakaan samankaltaisella toimintamallilla ilman OIA:n yritysklustereita.

Klustereiden tavoitteet

Kaikilla tarkastelluilla kuudella klustereilla on selkeästi määritellyt tavoitteet. Klustereiden välillä on kuitenkin eroja siinä, miten laajasti tavoitteista löytyy koko toimijajoukon jakama ja tunnistama yhteinen ymmärrys.

Osa klustereista on luonteeltaan löyhempiä kokonaisuuksia, joissa klusterin tavoitteet ovat arvioiden mukaan vaihtelevasti toimijoiden yhteisesti jakamia. Yritystoimijoille on tärkeämpää klusterista saatavat hyödyt omaa toimintaa ajatellen, kuin varsinaisesti klusterin yleiset tavoitteet. Osin asiaa selittää myös klusterin varhainen kehitysvaihe, jolloin tavoitteista ei ole vielä kerennyt muodostua yhteistä toimijoiden jakamaa ymmärrystä.

Osassa toimijat on sitoutettu tiiviimmin toimintaan mukaan ja tavoitteet on määritelty vahvasti toimijakenttää osallistaen. Tällöin klusterin tavoitteet ovat kiinteämmin toimijakentän jakamia ja tiedostamia.

Klustereiden tavoitteiden laajuus myös vaihtelee. Asiaa on tarkasteltu lähinnä siitä näkökulmasta, että pyritäänkö klusterissa edistämään rajatun fokusalan (toimiala, teknologia) asiaa vai laaja-alaisemmin erilaisien toimialojen ja teemojen kehitystä, esim. tietyn teknologian avulla.

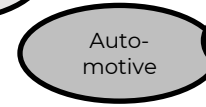
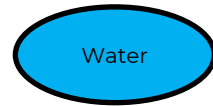
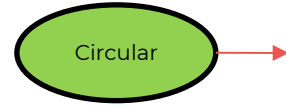
Tarkempaan tarkasteluun otetuista klustereista löytyy laajasti teknologian skaalautumista ja eri toimialojen kehitystä edistäviä klustereita, kuten PrintoCent ja RadioPark. Samoin löytyy Kiertotalousklusteri, jossa kiertotaloutta pyritään edistämään laajasti eri aloilla.

Vastaavasti löytyy myös klustereita, jotka varsin fokusoituneita tietyn kohdeala tarpeisiin, kuten Automotive ja Rakennusklusteri.

Yritysklusterien asemointi

Painotus liiketoiminnan uudistamisessa

Löyhästi rakentuneet klusterit, jotka pyrkivät uudistamaan liiketoimintaa

Pitkälle järjestäytyneet klusterit, jotka pyrkivät uudistamaan liiketoimintaa

Painotus liiketoiminnan uudistamiseen tarkoittaa, että klusterissa tavoitellaan liiketoiminnan uudistamista mm. uusilla innovaatioilla, teknologialla ja liiketoimintojen kehittämisellä.

Painotus perusliiketoiminnan edistämiseen tarkoittaa, että klusteri edistämään ja tukemaan olemassa olevaa ja nykyistä liiketoimintaa.

Painotus perinteisen liiketoiminnan edistämässä

Löyhien rakenteiden klusterit, jotka keskittyvät perusliiketoiminnan edistämiseen

Klusterit, joiden toiminta on järjestäytyntä, ja ne keskittyvät perusliiketoiminnan edistämiseen

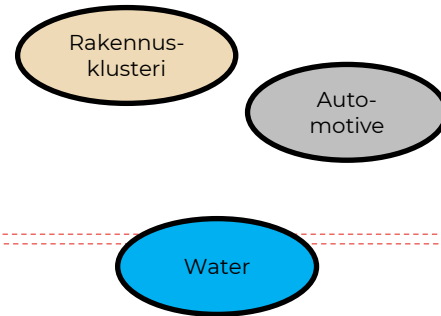
Löyhät rakenteet

Vakiintuneet ja järjestäytyneet rakenteet

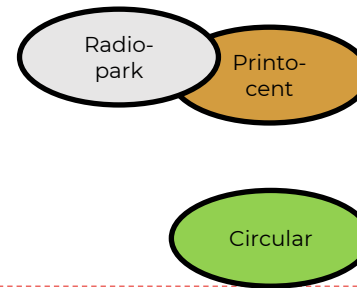
Yritysklusterien asemointi

Kaupallistaminen

*Kaupallistamiseen
tähtäävä toiminta
rajatulla
fokusalueella*

*Kaupallistamiseen
tähtäävä toiminta
laaja-alaisella
fokusalueella*

TKI-toiminta

*TKI-painotteinen
toiminta rajatulla
fokus alueella*

*TKI-painotteinen
toiminta laaja-
alaisella fokus
alueella*

Fokus suppea

Fokus laaja

Klustereiden kehitysvaiheet

Tarkasteluun valitut klusterit ovat hyvin erilaisissa kehitysvaiheissa. Osa klustereista on vasta käynnistämässä ja rakentamassa toimintaansa. Osa klustereista taas on toiminut jo useita vuosia tai jopa yli vuosikymmenen ja niiden toimintaa pyritään uudistamaan mm. päivittämällä tavoitteita ja toimintatapoja.

Kiertotalousklusteri on rakentumis- ja laajentumisvaiheessa. Taustalla on kuitenkin merkittäviä alueellisia toimia, joilla klusterin rakentamista edesautettu jo ennen klusterin käynnistymistä. Klusterin näkyvyyttä ja teeman tunnettuutta pyritään lisäämään, jakamaan tietoa, kokoamaan toimijajoukkoa ja rakentamaa vakiintuneempia klusterirakenteita ja kehittämään yhteistyötä muihin alueellisiin TKI-rakenteisiin.

PrintoCent on vahvasti uudistumisvaiheessa oleva klusteri, joka on toiminut jo vuodesta 2009. Toimintaa on kehitetty 3-vuotisissa jaksoissa. Klusterin rakenne ja toimijajoukko vakiintunut, mutta osin toiminta on hiipunut aktiivisemmista vuosista. Jatkossa keskitytään uudistamaan toimintaa ja lisäämään ratkaisujen teollistamista ja kaupallistamista sekä laajentumaan sopiville uusille sovellusalueille (restarttaus) sekä yleisesti aktivoimaan toimintaa.

Automotive on samoin uudistumista hakeva klusteri. Klusteri on jäsenmäärältään sellainen, että uusia jäseniä ei haeta aktiivisesti. Klusteri on rakenteeltaan valmis, ja nykytilanteessa keskitytään lisäämään klusterin tuottamia hyötyjä ja vaikutuksia yrityskenttään ja alueelle. Myös tavoitteita pyritään Automotive klusterissa uudistamaan.

RadioPark on nykyisellään vakiintumis – ja laajenemisvaiheessa oleva klusteri, jossa toimintaa on saatu liikkeelle, mutta rakenteita pyritään vasta kehittämään. Pyrkimys on perustaa yritys, joka toimii klusterin moottorina. Tälle yritykselle haetaan uusia yhteistyökumppaneita.

Vesiklusteri on säilynyt löyhää verkostona, joka ei ole rajallisista resursseista johtuen kehittynyt merkittävästi alkuvaiheiden jälkeen.

Klustereiden organisoituminen ja rakenteet

Klustereiden erilaista kehitysvaiheita mukaillen myös organisoitumisessa ja rakenteissa on selviä eroja. Osassa klustereista on hyvinkin vakiintuneet rakenteet. Niissä keskitytään jatkossa rakenteen mahdollistaman toiminnan vaikuttavuuden lisäämiseen ja osuvuuden varmistamiseen toimintaympäristön muuttuessa. Osassa klustereita vasta luodaan vakinaisemmaksi myöhemmin muodostuvia rakenteita ja kehitetään organisoitumista.

Rakennusklusteri, PrintoCent ja Automotive klustereilla on hyvin vakiintuneet ja pitkälle järjestäytyneet rakenteet. Niihin tehdään tarvittaessa viilauksia, mutta rakenteet muovautuneet ajan kuluessa toimiviksi. Klustereissa selkeästi mietityt johtamisen ja toiminnan suuntaamiseen vastuut.

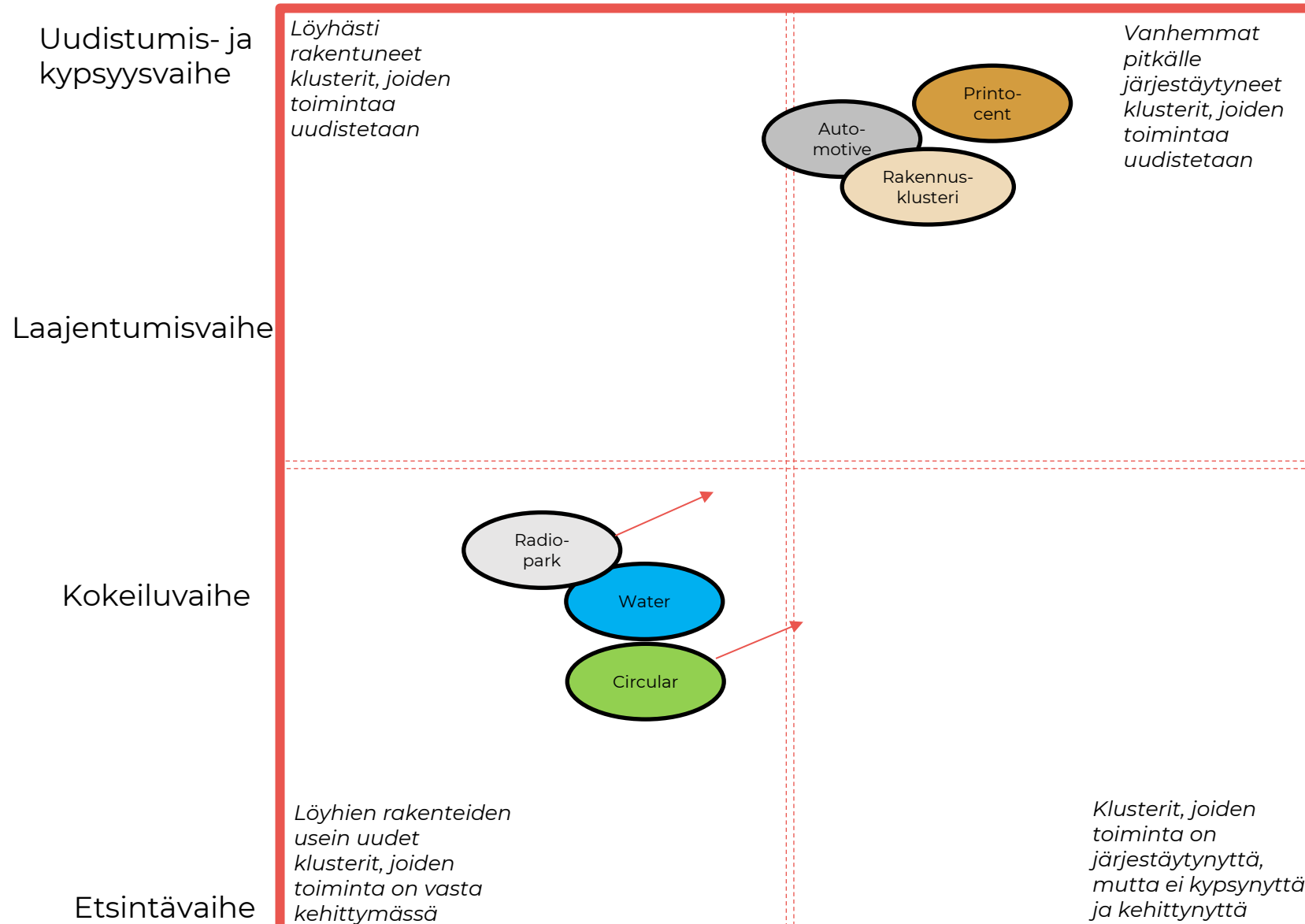
Kiertotalous ja RadioPark ovat enemmän rakentumassa olevia klustereita, joissa on jo pohjaa valmiina, mutta rakenteita ollaan myös monilta osin luomassa. Vesi klusteri löyhästi rakentunut klusteri, jonka kehitystä haastanut resurssien puuttuminen

RadioPark klusterissa pyritään synnyttämään toiminnan pohjaksi yritys, jossa kaupunki ja 6 ydinyritystä osakkaina. Kumppaniyritysten tehtävä yhteistyö yrityksen kautta. Tarkoituksena on varmistaa toiminnan jatkuvuus (vs. katkonainen projektitoiminta), koota voimavaroja sekä luoda ydinyrityksille konkreettinen kannuste kasvattaa liiketoimintaa yhteisyrityksen kautta.

Klusterit ovat myös kytköksissä sekä toisiinsa, että osana laajempia ekosysteemimäisiä kokonaisuuksia (esim. RadioPark alaklusterina → 6G Lippulaiva ekosysteemissä). Tämä tuo monia mahdollisuuksia tiedon siirtymisen ja ratkaisujen skaalaamiseen.

Yleisesti vakiintuneemmista klustereista löytyy operatiivinen tiimi sekä erilaisia johtoryhmiä (hallitus) sekä toimintaa suuntaavia rakenteita (klusterikokouksia). Lisäksi keskeisiä mm. alatyöryhmät, jaostot tai tietyn teeman yritysryppäät. Teemakohtaisissa alajaostoissa ja yritysryppäissä tarkennetaan tekemistä.

Yritysklusterien asemointi

Kypsyysvaihe:

1) etsintävaihe, jossa tunnistetaan yhteistyökumppaneita ja mahdollisuuksia hedelmälliselle yhteistyölle ja yhteiskehittämiselle;

2) kokeiluvaihe, missä yhteistyö alkaa kypsyä ja saada muodollisen perustansa, ja jossa yhdessä kehitettyjä ratkaisuja aletaan ottaa koekäyttöön;

3) laajentumisvaihe, jossa yhteistoimintaa leimaa asteittainen vakiintuminen ja jotkin ekosysteemin yritykset ottavat / saavat johtoasemaa ja alkavat skaalata liiketoimintamallia ja ratkaisua maailmanmarkkinoille; sekä viimeiseksi

4) uudistumis- ja kypsyysvaihe, jossa syntynyt aroverkko pyrkii vakauttamaan muodostuneen markkinan omia etujaan parhaiten palvelevaksi ja samalla edellyttää ekosysteemin toiminnan ja toimijoiden strategista uudistumista

(Valkokari, Hyytinen, Kutinlahti & Hjelt 2020: 33-34).

Klustereiden toiminta

Klustereiden varsinaisessa toiminnassa ja sen painotuksissa on myös jonkin verran eroja ja toisaalta samankaltaisuuksia.

Kaikissa klustereissa löytyy selkeä vastuutaho vastaamaan toiminnan koordinaatiosta, hallinnosta ja toiminnan edistämisestä. Kyseiset vastuutahot ovat julkisia toimijoita (Business Oulu, VTT) tai Oulun yliopisto. Rakennusklusteri toimii yhdistysmuotoisena, jolla on oma johto. Käytännön klusteritoiminta ja ”tekeminen”, on merkittävältä osin näiden toimijoiden orkestroinnin vastuulla ja monin osin niistä riippuvaisia.

Klustereissa on selkeästi mietitty kannusteet osallistua toimintaan. Toimijoiden sitouttamistavoissa on klustereiden välillä eroja, mitkä osin selittyvät klustereiden erilaisilla kehitysvaiheilla. Klusterit edistävät tutkimustiedon soveltamista ja ratkaisujen kaupallistamista, mahdollistamaan kehittämishankkeita, mahdollistamaan uusia kontakteja ja verkostoja, jakamaan hyödyllistä tietoa sekä kokoamaan toimijoita ja yleisesti toteuttamaan klusterin teemaan liittyvää edunvalvontaa. Näiden kautta myös kannusteet osallistua klusteritoimintaan syntyvät.

Vakiintuneemmissa klustereissa käytännön toiminnassa korostuu nykytilanteessa tiedon jakaminen (tapahtumat, tilaisuudet) ja toisaalta tiedon kartoitus toimijajoukosta, yhteistyön aktivointi ja tukeminen, uusien yhteistyörakenteiden muodostuminen, TKI-hankerahoituksen hankkiminen ja hanketoiminta, julkisten toimijoiden kehittämisalustojen ja ympäristöjen tarjoaminen yritysten käyttöön, yhteisen tarjonnan esiin tuominen, kaupallistamisen tukeminen (liidit, kontaktointi).

Jatkossa vakiintuneemmissa klustereissa korostuu vaikuttavimmiksi tunnistettujen toimintatapoihin panostaminen, toiminnan tarpeiden mukainen uudelleen suuntaaminen sekä toisaalta liiketoiminnallisten hyötyjen konkretisoitumisen edistäminen.

Rakentuvissa klustereissa toiminta painottuu rakenteiden luomisen lisäksi potentiaalisen toimijakentän kokoamiseen ja tietoisuuden parantamiseen ja aktivointiin, verkostojen rakentamiseen, yhteistyörakenteiden kehittämiseen ja yhteistyön aktivoimiseen sekä resurssien hankkimiseen ja rakenteiden luomiseen.

Yleisesti kaikissa klustereissa liiketoiminnan edistämisen ja kaupallistamisen painotus korostuu voimakkaammin, kuin tutkimuksellisempi toiminta. Lähes kaikissa klustereissa on kuitenkin vahva yhteys tutkimustoimintaan ja tutkimustahot vahvasti mukana tai vähintään taustalla klustereissa.

Klustereiden yhteistyön toimivuus

Vaikuttavia asiota toiminnassa:

- » Klusteritoimijoiden sopiva määrä ja osuvuus suhteessa klusterin tavoitteisiin.
- » Klusterin kypsyessä kyky uudistua ja vaikuttavimpien asioiden löytäminen ja niihin panostaminen (vs. klusteri ei saa jäädä staattiseksi verkostoksi, tai verkostoksi jota kasvatetaan ilman päämäärää)
- » Sitoutumisen varmistaminen – jäsenyys sopimus ja jäsenmaksu (sitoo osallistujien resurssia toimintaan)
- » Yhteistyötä tukevat rakenteet mm. alateemaryhmät.
- » Ymmärrys klusterin mahdollistamista hyödyistä toimijajoukossa lisää sitoutumista ja osallistumista
- » Erityisesti klusterin alkuvaiheessa panostus markkinointiin ja tiedottamiseen

Haasteita:

- » Haasteena ollut löytää suurempia veturitoimijoita mukaan. Yleisesti suuremmat yritykset eivät innostu klustereista
- » Toimijoiden yhteisdemoja haasteellista saada aikaiseksi.
- » Osassa yritysten sitoutuminen liian alhaisella tasolla
- » Resurssien suhteen projektimaisuus johtanut toiminnan pätkittäisyyteen – jatkuvuus puuttuu osin toiminnasta.
- » Uhka, että klusterit jäävät liian löyhiksi viestinnällisiksi verkostorakenteiksi.

Klustereiden toimijajoukko

Klustereissa on mukana eri tasoissa rooleissa olevia toimijoita. Klustereista löytyy useimmiten aktiivisempi ja sitoutuneempi ydintoimijajoukko ja toisaalta vahvemmin ulkokehällä olevien toimijoiden joukko. Klustereiden toimijajoukossa on selvästi erilaisilla sitoutumisasteella toimijoita mukana.

Toimijat vetäjäorganisaation lisäksi yrityksiä, tutkimusorganisaatioita ja julkisia toimijoita. Pääasiassa toimijat ovat yrityksiä. Useassa klustereissa myös monia samoja yrityksiä mukana sekä lisäksi tutkimusorganisaatioista samoja henkilöitä.

Vakiintuneemmassa PrintoCent klustereissa ollut käytössä virallinen jäsenyys sekä jäsenmaksu. Tätä harkitaan laajemmin käyttöönottettavaksi myös muissa klustereissa.

Eri klustereiden toimijajoukon heterogeenisyydessä on eroja, riippuen klusterin fokuksesta ja tarkoituksesta. Ne klusterit, jotka pyrkivät skaalaamaan ratkaisuja ja teknologioita eri vertikaaleihin tai edistämään valittua teemaa eri sektoreihin, myös toimijajoukko on usein kirjavampi.

Tarkastelluissa klustereissa on vain yksi selkeästi yhden toimialan teemaan keskittyvä klusteri, eli rakennusalan Rakennusklusteri. Mutta ovat jäsenistöltään heterogeenisiä klustereita, joissa on useammalta toimialasektorilta toimijoita mukana.

Business Oulun asiantuntijaresurssia ja verkostoja kyetään hyödyntämään klustereissa osin paremmin, ja osin koetaan että asiassa olisi parantamisen varaa. Parhaimmillaan esim. kansainvälisillä markkinoilla toimivista asiantuntijoista saatu merkittävää hyötyä, kun heidän ulkomaisia kontakteja ja tietojään on saatu hyödynnettyä klusteritoiminnassa. Lisäksi tärkeää on ollut, että klusterit ovat kyenneet hyödyntämään toimialakohtaista osaamista ja tietämystä klusteritoiminnassa.

Klustereiden välisiä synergia hyötyjä voitaisiin edistää vielä koordinoitummin ja lisätä klusteriyhteistyötä. Tämä vaatii selvästi niiden asioiden tunnistamista, joista synergia hyötyjä voidaan saada synnytettyä.

Yritysklusterien asemointi

Toimijoiden lukumäärältä suuri klusteri

Toimijoiden määrältä suuri klusteri, jonka toimijat samankaltaisia

Rakennus-klusteri

Toimijoiden määrältä suuri klusteri, jonka toimijajoukko monipuolinen

Auto-motive

Toimijoiden lukumäärältä pieni klusteri

Toimijoiden määrältä pieni klusteri, jonka toimijat samankaltaisia

Water

Radio-park

Circular

Printo-cent

Toimijoiden määrältä pieni klusteri, jonka toimijajoukko monipuolinen

Jäseniltään homogeeninen

Jäseniltään heterogeeninen

Klustereiden toiminnan alueellinen laajuus

Klusterit toimivat erilaisilla alueellisilla laajuuksilla riippuen osin niiden kehitysvaiheesta ja osin mukaan tulleesta toimijajoukosta sekä klusteritoiminnan tavoitteista. Kaikissa klustereissa on kuitenkin vähintään yhteistyön ja toiminnan tavoitteiden tasolla kansainvälisyys mukana.

Vaikka klustereissa alueellinen painopiste on Oulussa on mukana usein toimijoita muilta alueilta Suomesta ja myös muista valtiosta. Useampi klusteri toimii tai vähintään pyrkii toimimaan myös kansainvälisille markkinoilla ja/tai kansainvälisten kumppanien kautta yhteistyössä.

Arvoverkot kansainvälisille kentille ovat avainasemassa Oulun alueen toimijoiden kasvulle ja niihin kytkeytyminen on tärkeä tavoite klustereissa. Tunnistettuja kansainvälisiä yhteistyötahoja ovat mm. yritykset, tutkimusorganisaatiot sekä muualla toimivat yritys- ja TKI-yhteistyöverkostot.

Esimerkkejä kansainvälisyydestä:

- RadioParkin kuuden avainyrityksen joukossa ja perustajaosakkaana yrityksessä kv. Kansainvälisiä kumppaneita houkutellaan mukaan. Toimija. 6G-lippulaiva kautta laaja kansainvälinen yhteistyöverkosto
- Automotivessa keskeistä skaalata ratkaisuja kansainvälisten autoyhtiöiden, autoalan ja muiden kulkuvälineiden tuottajien tarpeisiin. Yhteistyökumppanit arvoverkoissa kv. toimijoita.
- PrintoCentissa useita ulkomaisia klusterijäseniä pohjoiselta pallonpuoliskolta ja jopa Australiasta.

Yritysklusterien asemointi

Liiketoiminta
painotus

*Liiketoiminnan
kehittämiseen
panostavat klusterit,
jotka toimivat
paikallisesti*

Rakennus-
klusteri

Circular
Water

*Liiketoiminnan
kehittämiseen
panostavat klusterit,
jotka toimivat
kansainvälisesti*

Printo-
cent
Radio-
park

Auto-
motive

Tutkimus
painotus

*Tutkimukselliseen
yhteistyöhön
panostavat klusterit,
jotka toimivat
paikallisesti*

*Tutkimukselliseen
yhteistyöhön
panostavat klusterit,
jotka toimivat
kansainvälisesti*

Paikallinen (alueellisesti
juurtunut)

Kansainvälinen

Liiketoimintapainotus viittaa siihen, että klusteri keskittyy liiketoiminnan kehittämiseen ja yritysten yhteistyöhön ja toimijajoukko on pääosin yrityksiä

Tutkimuspainotus viittaa siihen klusteri on tutkimusorganisaatiovetoinen ja toimijajoukko koostu merkittävilta osin niistä. Tavoite klusterissa on tutkimustiedon tuottaminen.

Paikallisuudella ja kansainvälisyydellä tarkoitetaan mukana olevaa toimijaverkostoa sekä sitä alueellista juurtuneisuutta, miten vahva kytkös klusterilla on alueelliseen toimintaympäristöön

4. Oulun klusterimaisema

Klusterimaiseman laatiminen

Klusterimaiseman laadinnan tarkoituksena oli löytää sopivia tapoja kuvata minkälaisia erityyppisiä klustereita Oulussa on, miten ne kytkeytyvät Oulun innovaatioallianssin alueellisiin kehittämisteemoihin sekä tarjota työkaluja ymmärryksen lisäämiseen ja sen pohjalta parantaa vaikuttamismahdollisuuksia klusterien kehittämisessä.

Klusterit on asemoitu kahteen erilaiseen "maisemakarttaan". Näitä ovat:

1. klusterit Oulun innovaatioallianssin ja Oulun TKI-ympäristön kontekstissa
2. klusterit niiden omien erityispiirteiden (kehitysvaihe, painotukset, toimijat jne.) mukaisessa janakartassa.

Lisäksi klustereiden erityispiirteisiin liittyviin janakarttoihin on määritelty kriteeristöt, joiden pohjalta klustereita voidaan myös jatkossa sijoittaa janakarttamaisemaan.

Oulun klusterimaisema (Oulun innovaatioallianssin ja Oulun TKI-ympäristön kontekstissa)

Kärkiteemat (OIA)

Digitaaliset hyvinvoinnin ja terveyden ratkaisut

Digitalisaatio kaupunkiympäristön muutoksessa

Kestävä kiertotalous ja puhtaat ratkaisut

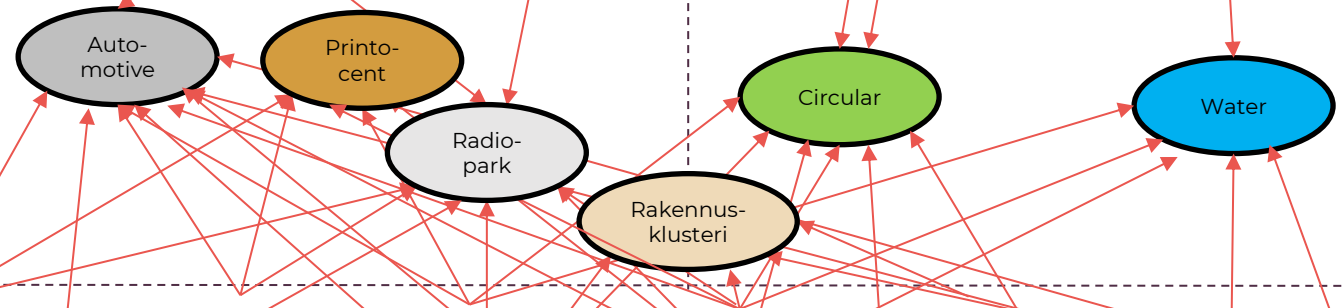
Teknologia-/ palveluteema

Dataratkaisut ennakoivassa terveydenhuollossa
SOTE-innovaatiot ja testaustoiminta
Paremmat palvelut virtuaalipalvelutuotannon avulla
OYSTER – hyvinvoinnin TKIO-keskus

MetaCity ja tulevaisuuden tietoverkot
Oulun data-avaruus
Autonomisten ajoneuvojen ja laitteiden kehitysalusta

Uuden sukupolven energiatuotteet ja -palvelut
Vedyn tutkimushubi ja ympäristömyönteinen teräs
Jäte- ja sivuvirtojen uudet ratkaisut
Vesiosaaminen, digitalisaatio ja vientimahdollisuudet

Esimerkkejä klustereista/ ekosysteemeistä

Keskeiset TKI-infrat ja toimijat

Oulun yliopistollinen sairaala
Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue Pohde

Oulun ammattikorkeakoulu
Technopolis

Nokia
Valtion teknologian tutkimuskeskus
Oulun yliopisto
Oulun seudun ammattiopisto

Business Oulu
Oulun innovaatioallianssi
JAMK

Lapin AMK
BioCenter Oulu
Luonnonvarakeskus

Centria
Cemis
KAMK
Materiaalianalyytikeskus

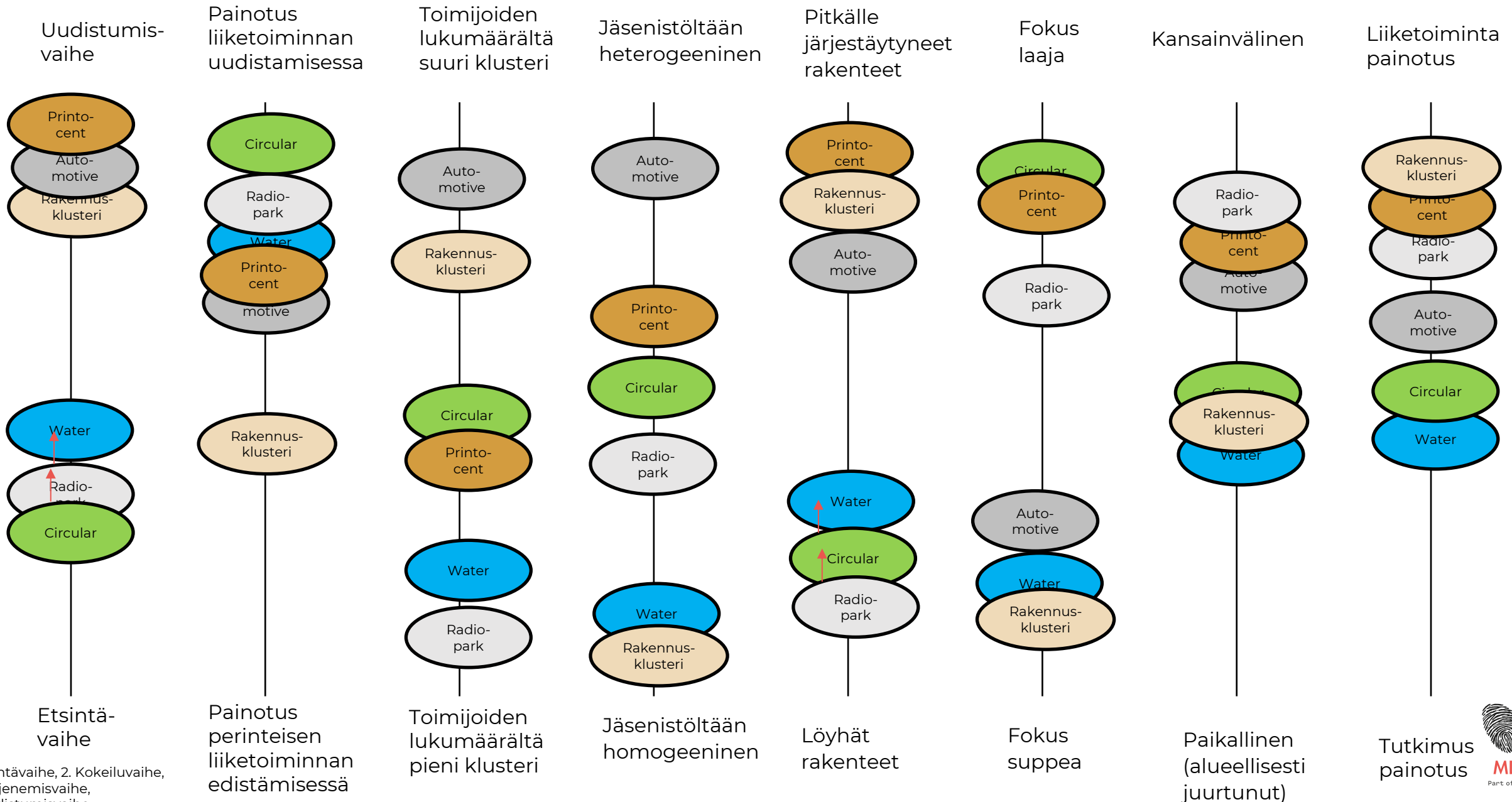
Osaamis-perusta

Terveys ja lääkeala, digitaalinen terveydenhuolto, Yksilöllisen terveyden ratkaisut ja teknologiat jne.

Digitaaliset älykaupunkiratkaisut, älykaupunkipalvelut ja teknologiat, datan hyödyntäminen, Kestävä rakentaminen

Ilmastonmuutokseen sopeutuminen: luonto- ja ilmasto, bio- ja kierrätys, ruoantuotanto, energiantuotanto ja vetyosaaminen, materiaali- ja prosessiteknologia (energiatotehdas)

Oulun klusterimaisema (klustereiden erityispiirteiden mukaan)

1. Etsintävaihe, 2. Kokeiluvaihe, 3. Laajenemisvaihe, 4. Uudistumisvaihe

Kriteeristö (1/2)

Kypsyysvaihe (Valkokari, Hyytinen, Kutinlahti & Hjelt 2020: 33-34):

- 1) etsintävaihe, jossa tunnistetaan yhteistyökumppaneita ja mahdollisuuksia hedelmälliselle yhteistyölle ja yhteiskehittämiselle;
- 2) kokeiluvaihe, missä yhteistyö alkaa kypsyä ja saada muodollisen perustansa, ja jossa yhdessä kehitettyjä ratkaisuja aletaan ottaa koekäyttöön;
- 3) laajentumisvaihe, jossa yhteistoimintaa leimaa asteittainen vakiintuminen ja jotkin ekosysteemin yritykset ottavat / saavat johtoasemaa ja alkavat skaalata liiketoimintamallia ja ratkaisua maailmanmarkkinoille; sekä viimeiseksi
- 4) uudistumis- ja kypsyysvaihe, jossa syntynyt aroverkko pyrkii vakauttamaan muodostuneen markkinan omia etujaan parhaiten palvelevaksi ja samalla edellyttää ekosysteemin toiminnan ja toimijoiden strategista uudistumista.

Painotus liiketoiminnan uudistamiseen vs. perinteisen liiketoiminnan edistämiseen:

- 1) Liiketoiminnan uudistaminen: Klusterin tavoitteissa ja toiminnassa korostuu liiketoiminnan muuttaminen ja kehittäminen erilaiseksi
- 2) Klusteri ei pyri uudistamaan eikä säilyttämään olemassa olevaa liiketoimintaa: Klusterin toiminta keskittyy
- 3) perinteisen liiketoiminnan edistäminen: klusterin tavoitteissa ja toiminnassa korostuu liiketoiminnan säilyttäminen nykyisenlaisena ja nykyisenlaisen liiketoiminnan edistäminen

Toimijoiden lukumäärä - suuri vs. pieniä klusteri:

Suuri klusteri: yli 100 yritystä

Keskikokoinen klusteri: kymmeniä yrityksiä

Pieni klusteri: alle 10 yrityksestä 20 yritykseen

Jäsenistön heterogeenisyys:

Heterogeeninen klusteri: Klusterin jäsen yritykset erikokoisia ja usealta eri toimialalta ja sektorilta, mukana erityyppisiä organisaatioita mm. tutkimus- ja koulutusorganisaatiot, 3. sektori, julkiset toimijat

Heterogeenisyydeltään välimuotoinen klusteri: Klusterissa on eri tyyppisiä organisaatioita, mutta yritykset pääosin samantyyppisiltä toimiloilta.

Homogeeninen klusteri: Klusterin jäsenyritykset ovat selkeästi yhdeltä toimialasektorilta, eikä mukana ole erityyppisiä organisaatioita.

Kriteeristö (2/2)

Rakenteiden järjestäytyneisyys:

Pitkälle järjestäytynyt klusteri: Klusterilla on pitkälle suunniteltu rakenne johtamisesta ja koordinaatiosta alatyöryhmiin (teemoittaisia työryhmiä, yritysryppäitä tms.), yrityksille on määritelty klusterijäsenyys (ml. osallistumismaksu) ja klusterilla on säännölliset ja systemaattiset toimintatavat. Rakenteet ovat vakiintuneita.

Osittain järjestäytynyt klusteri: Klusterilla on johtamisen ja koordinaation rakenteet ja alarakenteita. Klusterilla ei ole virallista jäsenyyttä tai jäsenmaksuja. Klusterin toiminta on joiltain osin systemaattista ja toiminta perustuu vahvemmin reaktiivisuuteen.

Löyhästi järjestäytynyt klusteri: Klusteri on klusterivetäjän johtama löyhä verkosto yrityksiä, jolla ei ole alarakenteita, klusterijäsenyyksiä ja klusteri toimii lähinnä viestintäverkostoa ja tilaisuuksien järjestäjänä.

Fokuksen laajuus:

Laaja fokus: Klusteri pyrkii vaikuttamaan hyvin laajasti eri toimialojen kehitykseen mm. skaalaamalla teknologisia ratkaisuja ja palveluita

Kohtuullisen laaja fokus: Klusterissa vaikutetaan kohtuullisen laajasti erilaisten toimialojen tarpeisiin teknologisten ratkaisujen ja palveluiden skaalaamisella.

Suppea fokus: Klusteri pyrkii vaikuttamaan yksittäisten toimialojen erityistarpeisiin.

Toiminnan alueellinen ulottuvuus:

Kansainvälinen: Klusterin toiminta ulottuu muihin maihin ja mukana on kansainvälisiä toimijoita.

Valtakunnallinen: Klusterin toiminta on valtakunnallista ja mukana on toimijoita Suomen eri alueilta.

Paikallinen (alueellisesti juurtunut): Klusterin on rajoittunut Oulun seudulle ja mukana olevat toimijat ovat paikallisia.

Liiketoiminta vs. tutkimuspainotus

Liiketoimintapainotus: Klusterin toiminta keskittyy yritysten liiketoiminnan kehittämistarpeisiin ja mahdollisuuksiin

Välimuoto liiketoiminta- ja tutkimuspainotuksesta: Klusterin toiminta keskittyy sekä liiketoiminnan kehittämiseen, että tutkimusyhteistyöhön elinkeinoelämän ja tutkimusorganisaatioiden välillä. Klusterin toiminnassa on vahva painotus tutkimus- ja koulutusorganisaatioiden kanssa tehtävään yhteistyöhön ja klusterin toiminta keskittyy soveltavaan tutkimukseen ja sen kaupallistamiseen.

Tutkimuspainotus: Klusterissa keskitytään tutkimukseen ja siihen liittyvään yhteistyöhön ja siinä pyritään tutkimuksellisesti luomaan pohjan tulevaisuuden liiketoiminnalle elinkeinoelämän tarpeet huomioiden.

A large industrial crane stands on a pier at a port. The crane is a lattice boom crawler crane with a long jib extending upwards. In the background, a ship is docked at the pier, and other industrial buildings and cranes are visible across the water. The sky is clear and blue.

5. Vinkkivihko klusteritoiminnan kehittämiseen – toimivat ja vaikuttavat käytännöt

Koonti klusteritoiminnan yleisistä hyvistä ja vaikuttavista käytännöistä

Seuraavaan on koottu selvityksessä kartoitettujen tietojen pohjalta yritysclusteritoiminnan toimivia ja vaikuttavia käytäntöjä. Tarkoituksena on, että klusterit voivat huomioida käytäntöjä omassa toiminnassaan ja ottaa niitä tarvittaessa käyttöön. On huomioitava, että tähän kootut käytännöt eivät välttämättä sovellu kaikkiin klustereihin, sillä tietty käytäntö saattaa olla sidonnainen klusterin ominaispiirteisiin (esim. klusterin kehitysvaihe tai toimijarakenne tms.)

Klusterin organisoituminen ja rakenne

Teemoittaiset alajaostot/teemaryhmät: Klusterin johdon alla toimivat teemoittaiset ryhmät sekä yritysten ja muiden toimijoiden ryppäät selkeyttävät klusterin rakennetta ja fokusoivat toimintaa haluttuihin teemoihin. Niiden kautta klusteritoimijoita saadaan myös osallistettua vahvemmin klusteritoimintaan.

Selkeän roolin määrittäminen suhteessa muihin klustereihin/ekosysteemeihin/verkostoihin/TKI-rakenteisiin jne.: Koska Oulun alueella toimii runsaasti erilaisia yritysten ja tutkimusorganisaatioiden sekä viranomaisten yhteistyörakenteita, on klusterin rooli ja tehtävät syytä määritellä selkeästi suhteessa niihin sekä määriteltävä tarpeellinen yhteistyö.

Sitoutuminen ja toiminnan jatkuvuuden varmistaminen

Klusterin jäsenyys (jäsenyys sopimus): Kiinteämpi jäsenyys toimii erityisesti vakiintuneemmissa klustereissa. Jäsenyys vaikuttaa toimijajoukon sitouttamisen vahvistamiseen sekä mukana olon tiiviiden ja jatkuvuuden varmistamisessa.

Klusterin jäsenmaksu: Jäsenmaksu ja yritysten omat rahalliset (ja ajalliset) panokset sitouttavat yrityksiä kiinteämmin klustereiden toimintaan, hakemaan hyötyjä siitä sekä kehittämään klusteria.

Avainyritysten/organisaatioiden osakeyhtiö klusterivetäjäksi: Vahvistaa klusterin yrityslähtöisyyttä, mahdollistaa klusterin kehittämisen vahvemmin itsenäiseen liiketoimintaan tähtäävänä kokonaisuutena ja luo lähtökohdat klusterin jatkuvuudelle omalla rahoituksella.

Toimikausittainen toimintatapa ja kyky uudistua ja muovautua/suuntautua tarvittaessa uudelleen: Tavoitteiden asettaminen ja toiminnan suunnittelu esim. 3 vuoden jaksoissa on ollut yksi tapa suunnata klusteritoimintaa sopivissa aikaperiodeissa klusterin kehittyessä ja kehittämistarpeiden muuttuessa. Se myös asettaa aikarajan tavoitteiden saavuttamiselle sekä toisaalta mahdollistaa toiminnan tarkastelua ja tarvittaessa suuntaamista uudelleen.

Koonti klusteritoiminnan yleisistä hyvistä ja vaikuttavista käytännöistä

Vaikuttavuus

Fokuksen hakeminen ja panostaminen vaikuttavimpiin toimintoihin: Erityisesti kypsemmissä klustereissa on tärkeää, panostaa vaikuttavimpiin toimintakohteisiin ja karsia vähemmän vaikuttavia pois, kun tiedetään jo kokemuksesta mikä toimii ja mikä ei.

Mätsäys –toiminta sekä tuki liidien löytämiseen: Klusterit ovat kyenneet tukemaan yhteistyökumppaneiden ja asiakkaiden sekä potentiaalisten liidien löytämisessä asiakkaitaan. Erityisesti pienemmillä yrityksillä on rajalliset resurssit ja kyky itse tehdä tätä.

Markkinointi klusterista ja sen mahdollisista hyödyistä erityisesti klusteritoiminnan alkuvaiheessa: Klusterin käynnistysvaiheessa vahva panostus toimijoiden tietoisuuden parantamiseen ja hyötyjen ymmärtämiseen klusteritoiminnasta on ollut tärkeää, jotta toimijajoukko saadaan koottua klusteriin.

Asiakaslähtöisyys: Toiminnan suuntaaminen asiakkaiden aitojen tarpeiden pohjalta. Asiakkaiden kuuleminen ja osallistaminen toimintatapana tärkeää toiminnan suunnittelussa ja suuntaamisessa. Klusterille toiminnalle syntyy tarve ja vetoa, kun se vastaa niihin asiakkaiden tarpeisiin, joita ei ole muuten saatavissa.

EU sertifiointit klusteritoiminnalle: Sertifiointit nostavat klusterin painoarvoa, virallistavat toimintaa sekä mahdollistavat paremmat mahdollisuudet yhteyksien luomiseen erilaisiin verkostoihin ja rahoitukseen.

Yhteistyö ja synergiat muihin klustereihin ja ekosysteemeihin: Klustereilla on monia yhdyspintoja ja yhteisiä teemoja toistensa kanssa. Tämä on mahdollistanut erilaista yhteistyötä ja synergiahyötyjä esimerkiksi yhteisien tilaisuuksien järjestämisessä, rahoituksessa, verkostoyhteistyössä jne. Klustereiden on syytä hakea synergiahyötyjä muiden kanssa.

Koonti klusteritoiminnan yleisistä hyvistä ja vaikuttavista käytännöistä

Business Oulun eri toimialojen ja kv. verkostojen hyödyntäminen: BO:n organisaatiossa on monen eri alan ja teeman osaamista, jota on voitu hyödyntää myös klustereiden toiminnan tukemisessa ja kehittämisessä. Näin klustereihin on saatu valjastettu laajempi osaaminen ja kattavammin resursseja mukaan.

Business Oulun tuki kansainvälistymiseen: BO:n ulkomailla toimivista asiantuntijoista sekä verkostoista on ollut hyötyä kansainvälistymistoimissa. Klustereissa on syytä hyödyntää näitä olemassa olevia rakenteita ja kontakteja.

Kansainvälistymismatkat: Klusteritoiminnan puitteissa on järjestetty kansainvälistymistä ja verkostoistumista edistäviä matkoja, joiden kautta klusteriyritykset ovat saaneet tietoa ja kontakteja kansainvälisiltä markkinoilta.

Yhteistarjoaman kokoaminen: Eri yritysten tarjoaman kokoaminen yhteen sekä yritysten yhteiset tarjoamat lisäävät asiakkaiden ja sijoittajien kiinnostusta klusterien yrityksiä sekä aluetta kohtaan.

Muita yleisempiä hyviä käytäntöjä

Pidempiaikainen strateginen tavoitetila ja suunnitelman saavuttamiseksi: Klusteritoiminnan on hyvä kytkeytyä klusterin toiminta-aikaa pidempään tavoitetilaan, jonka saavuttamisessa klusteritoiminta on ketjun yksi palanen.

Oikeiden asioiden tekeminen suunnitelmallisesti ja toisaalta joustavasti klusterin elinkaaren kehitysvaiheen mukaan: Klusteritoiminnan eri vaiheissa on tärkeä keskittyä klusterin elinkaaren/kehitysvaiheen eri vaiheissa erilaisiin toimiin. Alussa markkinointi ja toimijajoukon kokoaminen, tavoitetilan ja toimijoiden sitoutumisen varmistaminen, rakenteiden ja toimintatapojen luominen jne. Myöhemmin toiminnan skaalautuminen ja tarvittaessa uudistaminen.

KIITOS!

